

Editörden

Hastalıklar yalnızca tıp alanı için değil toplum bilimleri açısından da önemli bir inceleme alanını oluşturmaktadır. Bilhassa salgın hastalıklar tarih içerisinde toplumları savaşlardan bile daha olumsuz etkilemiştir. Hatta bulaşıcı hastalıkların tarihin olağan akışını değiştirdiğini ve bazı medeniyetlerin ortadan kalkmasına bile sebep olduğunu ifade etmek mümkündür. Salgına sebep olan virüs veya bakteriler gözle görülemezken onların yol açtığı hastalıklar sadece biyolojik olarak kalmayıp aynı zamanda sosyal etkilere neden olmuştur. Bu doğrultuda hastalıkların çalışma düzeninden ekonomik değişimlere ve beşerî ilişkilere değin yeni toplumsal düzenlerin ortaya çıkışında da rol oynadığı ifade edilebilir.

Olaylar meydana gelip üzerinden zaman geçtikten sonra sebepleri ve neticeleri hakkında daha isabetli analizler yapılması nispeten kolaydır. Ancak tüm toplumu etkileyen bir hadise henüz meydana gelmekteyken bu hadiseyi tecrübe eden araştırmacıların görüşlerinin kayda alınması önemlidir. Ayrıca Covid-19 adı verilen salgının tarihte bilinen salgınlardan daha geniş bir alanda küresel bir etkiye sahip olması konuyu daha önemli bir hale getirmiştir. *İnsan ve İnsan Dergisi*'nin bu sayısı da söz konusu amaç doğrultusunda "Toplum Bilimleri Açısından Salgın Hastalıklar" temasıyla hazırlanmıştır. Bu bağlamda salgın hastalıkların toplumla olan ilişkisi farklı bakış açıları dahilinde serimlenmiştir.

Dünya tarihine bakıldığında hemen her aşamada ismi değişen ve farklılaşan pek çok salgın olduğu dikkat çekicidir. Bu minvalde Arus Yumul'un kaleme aldığı "Yine Bir Salgın, Yeni Bir Salgın" isimli makale, dünyayı kasıp kavuran salgınlara verilen insani tepkilerin değişmediğini öne çıkarmaktadır. Çalışmada tarihte bilinen en eski ve en etkili salgınlar yaşayanların tanıklıkları ile ortaya çıkarılmıştır. Bu doğrultuda salgınların tarihleri, isimleri ve kapsadığı yerler değişse de karşılaşılan duruma verilen tepkilerin değişmediği görülmektedir. Ayrıca günümüzde olduğu gibi geçmişteki salgınların da belirli oranda sınıfsallık taşıması ve bazı meslek gruplarında daha sık gözükmesi gibi hususlar da salgın ve toplumsallık ilişkisi açısından dikkat çekmektedir.

"Yıkıma Doğru Bir İmparatorluğun Salgınlarla İmtihani: II. Meşrutiyet Dönemi Örneği" başlıklı çalışmalarında Emin Çaycı ve Abidin Çevik Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde rastlanan kolera veya veba gibi salgın hastalıklarda alınan tedbirleri arşiv belgeleriyle değerlendirmişlerdir. Araştırma geçmişteki salgınları hatırlatması ve alınan tedbirlerin etkinliğinin karşılaştırılması açısından önem arz etmektedir. Makalede mücadele sürecinde imparatorluk bünyesinde alınan kararlar ve bu kararların sonucunda kimi zaman başarılı olan kimi zaman eleştirilen salgın dönemi tedbirleri günümüz salgını ile mukayese edilmiş ve hem alınan önlemlerin hem de çekilen sıkıntıların benzerliğine dikkat çekilmiştir.

Hayrunnisa Topçu “Türk Romanında Salgın Hastalıklar” isimli çalışmasında Türk Edebiyatı’nın bilinen bazı eserlerini salgın hastalıklar özelinde incelemiştir. Söz konusu çalışmada “Felâton Bey ile Râkım Efendi, Taaşşuk-ı Talât ve Fitnat, Aşk-ı Memnu, Hakka Sığındık, Yeşil Gece, Salgın, Hüyükteki Nar Ağacı, 30 Şubat Bir Gülme Salgının Romanı, Sıcak Kafa, Y, Hastalık, Meraklı Adamın On Günü” isimli eserler incelenmiştir. Salgın temasında ne gibi bir değişim olduğunun anlaşılması için özellikle farklı dönemlerde yazılmış olan romanlar seçilmiştir.

Korona virüs salgınında bütün dünyanın evde korkuyla kaldığı sırada Netflix’te bu durumundan yararlanarak insanların evdeki durumlarını ve hislerini ortaya koyan “Homemade” isimli 17 farklı yönetmenin çektiği birbirinden farklı bir kısa filmler dizisi yayınlamıştır. Bu kısa filmlerin en temel ortak özelliği korku, kaygı, endişe, yalnızlık ve ölüm gibi temaları işleridir. Yasemin Özkent de “Karantinada Dasein Olmak: *Homemade* Antoloji Serisine Heideggerci Bir Okuma” başlıklı çalışmasında Alman filozof Martin Heidegger’in “Dasein” kavramı temelinde söz konusu kısa filmleri tahlil etmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda evde hiç olmadığı kadar vakit geçirmek zorunda kalan insanlar Heidegger’in “dünya-içinde-varlık”, “kaygı-duyan-varlık” ve “ölüme-doğru-varlık” kavramları çerçevesinde bu çalışmada anlaşılmaya çalışılmıştır. Özellikle 1950 ve 60’lı yıllarda popüler bir *genre* olan **antoloji** serisi varoluşsal felsefenin **ontoloji** temasıyla birlikte ele alınması kelime oyunun ötesinde bireyin Dasein içinde varlık/var olmağın hayat ile ölüm arasındaki durumları karantina koşullarında ortaya çıkan haletiruhiyeler açısından irdelenmiştir.

Ali Murat Yel ve Feyza Ünlü Dalaylı’nın makalesi ise Covid-19 salgın sürecinde toplumun karşı karşıya kaldığı tüketim kültürü içerisinde yaşananları konu edinmektedir. “Influencer Effect During Coronavirus Period Within the Framework of The Consumption Society” başlıklı çalışma sosyal medya araçlarının yaygın hale gelmesiyle tüketim konusunda adeta bir kanaat önderi gibi faaliyetlerini sürdüren “Influencer”ların salgın döneminde evlerinde kalması zorunlu olan toplumu nasıl alışverişe sürüklediğinden bahsetmektedir. Söz konusu makale temelini Jean Baudrillard ve Pierre Bourdieu’nün tüketim toplumu çalışmalarına dayandırarak, korona virüs sürecinde ihtiyaç duymadığı şeyleri bile bir habitusun parçası olabilmek adına satın alan kişileri konunun merkezine almaktadır. Bu minvalde makale günümüz tüketim toplumunun salgın döneminde ulaşılmış olduğu noktaya ışık tutma amacı taşımaktadır.

Seçilmiş olan makalelerin hepsi salgınlara farklı bakış açıları sunmaktadır. Olayların üzerinden zaman geçtikten sonra yorumlanması daha kolayken hâlâ pandemi ile iç içeyken bu yazıların yazılması *İnsan ve İnsan Dergisi*’nin bu sayısı açısından oldukça değerlidir. Gelecek zamanlarda bu konularla ilgili araştırma yapacaklar için bu tanıklıkların ayrı bir önemi olacağına inanıyoruz. Bu anlamda katkılarından dolayı yazarların her birine teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Ali Murat Yel
Sayı Editörü